

Utrikesutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd och till vissa lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd och till vissa lagar som har samband med den (RP 193/2022 rd): Ärendet har remitterats till utrikesutskottet för betänkande och till grundlagsutskottet, förvaltningsutskottet och försvarsutskottet för utlåtande.

Utlåtanden

Utlåtande har lämnats av

- förvaltningsutskottet FvUU 29/2022 rd
- försvarsutskottet FsUU 11/2022 rd
- grundlagsutskottet GrUU 75/2022 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- rättschef Kaija Suvanto, utrikesministeriet
- ansvarig tjänsteman Leo Svahnäck, utrikesministeriet
- lagstiftningsråd Heidi Kaila, statsrådets kansli
- lagstiftningsråd Tapio Puurunen, inrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Anna Korhola, försvarsministeriet
- juridisk rådgivare Päivi Pietarinen, Republikens presidents kansli
- biträdande avdelningschef Jaro Kesänen, Huvudstaben.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd ändras så att lagens tillämpningsområde utöver internationellt bistånd även ska omfatta finska myndigheters verksamhet utanför Finlands territorium utan utomstående begäran till följd av Finlands nationella behov, självständigt eller som stöd för en annan finsk myndighet, med beaktande av de begränsningar som följer av internationell rätt (annan internationell verksamhet).

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Ett annat syfte med ändringen är att förtydliga att lagen också kan tillämpas på samverkan med Finlands viktigaste partner.

När det gäller de lagstadgade förfarandena för beslutsfattande i exceptionellt brådskande och allvarliga situationer ska den geografiska avgränsningen slopas. Det föreslås att avgränsningarna av förfarandet för militära maktmedel i brådskande situationer ändras så att de blir mindre situations-specifika men dock så att förfarandet i brådskande situationer fortfarande gäller synnerligen exceptionella situationer. Det föreslås att lagens rubrik ändras så att den motsvarar preciseringarna av lagens tillämpningsområde.

De föreslagna ändringarna påverkar inte behörighetsfördelningen mellan republikens president och statsrådet.

Det föreslås att lagen om försvarsmakten, territorialövervakningslagen och värnpliktslagen ändras till följd av att lagstiftningen kompletteras med bestämmelser om samverkan och annan internationell verksamhet.

Det föreslås att lagen om konsulära tjänster ändras så att den kompletteras med bestämmelser om utrikesministeriets möjlighet att begära assistans av en annan finsk myndighet för tillhandahållande av sådana konsulära tjänster utanför Finlands territorium som avses i lagen om konsulära tjänster. På motsvarande sätt föreslås det att polislagen ändras så att det blir möjligt för polisen att ge assistans till utrikesförvaltningen. Det föreslås dessutom att polislagen kompletteras med bestämmelser om givande av internationellt bistånd till Europeiska unionen eller internationella organisationer och mottagande av bistånd av dem. Det föreslås att räddningslagen ändras så att inrikesministeriet kan ge assistans som ingår i räddningsväsendet till en annan myndighet utanför Finlands territorium. Gränsbevakningslagen ändras enligt förslaget så att bistånd för upprätthållande av gränssäkerheten också kan begäras och tas emot direkt av en annan stat. Gränsbevakningsväsendets möjlighet att ge assistans som involverar maktmedel utvidgas till att utöver polisen omfatta även andra finska myndigheter. Dessutom föreslås ändringar av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, skjutvapenlagen och lagen om civilpersoners deltagande i krishantering.

Lagstiftningen om lämnande av och begäran om internationellt bistånd ska enligt förslaget även vara tillämplig i en situation där Finland är medlem i Nato. Eventuella behov av precisering av lagstiftningen kommer att bedömas separat.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2023 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2023.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Inledning

I propositionen föreslås det att det stiftas en lag om ändring av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd. De viktigaste ändringarna är att lagens tillämpningsområde utvidgas till att gälla också samverkan eller annan internationell verksamhet samt att den geografiska avgränsningen slopas i bestämmelserna om brådskande beslut. Det föreslås också att lagens rubrik ändras till lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet. Detta för att rubriken ska motsvara de ändringar som gjorts i lagens tillämpningsområde. Ändringarna påverkar inte republikens presidents och statsrådets behörighet eller riksdagens roll i beslutsfattandet.

I propositionen föreslås dessutom ändringar i tio andra lagar för att harmonisera den sektorspecifika lagstiftningen med de ändringar som föreslås i lagförslag 1.

Översynen av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd (418/2017) inleddes i oktober 2021 till följd av evakueringsoperationen i Afghanistan. Det var fråga om en situation där Finlands Försvarsmakt gav utrikesministeriet bistånd i ett evakueringsuppdrag utomlands. I situationen identifierades behov av att ändra lagens tillämpningsområde så att den skulle täcka behovet av att besluta om en finsk myndighets självständiga agerande utanför Finlands territorium eller genom att bistå en annan finsk myndighet utan extern begäran. Dessutom konstaterades det att det bör göras en ny bedömning av i vilka situationer brådskande förfarande kan tillämpas när biståndet inkluderar militära medel. Under arbetets framskridande har det säkerhetsläget i Europa fortsatt att förändras avsevärt och därför tar propositionen i högre grad hänsyn till aktuella och förutsebara utmaningar i den operativa miljön.

Enligt propositionen ska lagstiftningen om lämnande av och begäran om internationellt bistånd även vara tillämplig i en situation där Finland är medlem i Nato. Eventuella behov av att precisera lagstiftningen till följd av ett Natomedlemskap bedöms senare.

Efter evakueringsinsatsen i Afghanistan har lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd tillämpats flera gånger under år 2022 i samband med att Finland har gett militärt bistånd till Ukraina. De förfaranden i brådskande situationer som föreskrivs i lagen har hittills inte tillämpats en enda gång.

Utrikesutskottet instämmer i propositionens bedömning av de lärdomar som dragits av evakueringsinsatsen i Afghanistan och förändringarna i Europas och Finlands omvärld och säkerhetspolitiska miljö. Utskottet konstaterar att de talar för att tillämpningsområdet för lagstiftningen om beslutsfattande om lämnande och mottagande av internationellt bistånd utvidgas och att förfarandet i brådskande situationer justeras. Utskottet anser att propositionen behövs och kan understödjas med kommentarerna och ändringsförslagen nedan.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Det utvidgade tillämpningsområdet

Regeringen föreslår att lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd ändras bland annat så att lagens tillämpningsområde (1 §) utöver internationellt bistånd även ska tillåta att finska myndigheter utifrån Finlands nationella behov agerar självständigt eller bistår en annan finsk myndighet utanför Finlands territorium och utan extern begäran, dock med beaktande av de begränsningar som följer av internationell rätt. Detta uppnås enligt propositionen genom att begreppet ”annan internationell verksamhet” fogas till 1 §. Enligt utredning och propositionsmotiv kan det till exempel gälla situationer där polisen eller Försvarsmakten assisterar utrikesförvaltningen, till exempel i evakuerings- och gisslansituationer.

Dessutom föreslås det att begreppet ”samverkan” fogas till 1 §. Syftet med ändringen är att förtydliga att lagen också kan tillämpas på samverkan med Finlands viktigaste partner. Exempelvis handlar den planerade samverkan i försvarssamarbetet mellan Finland och Sverige, såsom territorialövervakningssamarbetet, om aktiviteter som härrör från ett gemensamt behov och inte endast om motpartens begäran om bistånd och bemötande av det. Utrikesutskottet instämmer i att ändringsförslaget är viktigt med beaktande av att det internationella samarbetet har fått ökad betydelse i frågor som gäller säkerhet, försvar och beredskap efter det att lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd trädde i kraft.

Grundlagsutskottet konstaterar i sitt utlåtande att det inte finns något konstitutionellt hinder för att utvidga lagens tillämpningsområde. Utskottet påpekade dock att lagförslagets ordalydelse om samverkan och annan internationell verksamhet är mycket allmänt hållen och att de preciseringar som framgår av propositionsmotiven inte framgår av lagtexten. Utskottet konstaterade att begreppen samverkan och annan internationell verksamhet, som fastställer lagens tillämpningsområde, således bör preciseras i lagen för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning (GrUU 75/2022 rd).

I samband med den förberedande behandlingen i utrikesutskottet framförde utrikesministeriet genom ett yttrande (5.12.2022) kompletterande anmärkningar och förslag till hur synpunkterna i grundlagsutskottets utlåtande kunde beaktas. Utrikesministeriet föreslår i sitt yttrande att begreppet ”samverkan” preciseras genom tillägg av de parter med vilka samverkan kan bedrivas (en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation) samt det geografiska område (inom eller utanför Finlands territorium) inom vilket samverkan kan bedrivas.

Begreppet ”annan internationell verksamhet” föreslås bli preciserat genom att frasen ”när den utgår från Finlands egna behov” läggs till, samtidigt som det geografiska verksamhetsområdet fastställs (utanför Finlands territorium).

De tillägg som utrikesministeriet föreslår föranleder inga behov av att ändra andra paragrafer i lagförslag 1.

När det gäller lagens tillämpningsområde lyfter utrikesutskottet också fram hänvisningen i 1 § till att målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga och andra folkrättsliga regler ska beaktas.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Förfarande i brådska situationer

Bestämmelser om beslutsfattande i brådska ärenden finns i 4 och 5 § i lagförslag 1. Det föreslås nu att den geografiska avgränsningen av tillämpningen stryks i 4 och 5 §. Det föreslås att avgränsningarna av förfarandet i brådska situationer som kräver militära maktmedel ändras så att de blir mindre situationsspecifika men dock så att förfarandet fortfarande gäller synnerligen exceptionella situationer. Huvudregeln är fortfarande normalt beslutsfattande. De föreslagna ändringarna inverkar inte på riksdagens deltagande i beslutsfattande om lämnande eller mottagande av bistånd som inbegriper militära maktmedel.

Enligt grundlagsutskottets uppfattning (GrUU 75/2022 rd) ändrar de nu föreslagna ändringarna inte de grundläggande lösningarna i 4 och 5 §, som kommit till med utskottets medverkan (GrUU 64/2016 rd, GrUU 17/2017 rd), på något sätt som skulle vara problematiskt med tanke på grundlagen. I likhet med grundlagsutskottet betonar utrikesutskottet dock att tillämpningen av undantagsbestämmelserna i 4 och 5 § måste vara exceptionell och återhållsam, särskilt med beaktande av eventuella utrikes- och säkerhetspolitiska följder i samband med användning av militära maktmedel.

I propositionen redogörs det för den praktiska betydelsen av bestämmelserna om förfarandet i brådska ärenden. Enligt propositionsmotiven kan och har beslut också i praktiken kunnat fattas relativt snabbt i det normala förfarande som regleras i 2 och 3 §. Eftersom redan det normala beslutsförfarandet gör det möjligt att fatta snabba beslut också i praktiken, anser utrikesutskottet att det brådska förfarandets exceptionella karaktär accentueras ytterligare.

Den sektorspecifika lagstiftningen för försvarsförvaltningen

Det föreslås att lagen om försvarsmakten, territorialövervakningslagen och värnpliktslagen ändras till följd av att lagstiftningen kompletteras med bestämmelser om samverkan och annan internationell verksamhet. Utskottet föreslår att lagförslagen godkänns utan ändringar, med undantag för korrigering av ett författningstekniskt fel i 2 § 1 mom. 2 a-punkten i lagen om försvarsmakten. Enligt erhållen utredning har i propositionen en bestämmelse om försvarsmaktens handräddning för förhindrande och avbrytande av andra brott som orsakar allvarlig fara för människors liv eller hälsa av misstag strukits i 2 a-punkten. Utskottet föreslår att denna bestämmelse tas in i lagen.

När det gäller försvarsförvaltningen fäster utrikesutskottet dessutom uppmärksamhet vid försvarsutskottets utlåtande, som behandlar frågor som gäller personalens ställning vid lämnande av internationellt bistånd. Försvarsutskottet konstaterar att de föreslagna ändringarna inte inverkar på ställningen för Försvarsmaktens personal eller värnpliktiga. Frågor som gäller personalens ställning vid lämnande av internationellt bistånd behandlades ingående när lagstiftningen om lämnande av internationellt bistånd trädde i kraft (FsUB 2/2017 rd — RP 94/2016 rd, s. 4—9). Försvarsutskottet konstaterar att en del av de anställningsvillkor som man kom överens om 2017 kräver en viss omprövning och anser det vara viktigt att försvarsförvaltningen och fackförbunden granskar frågor och behov av preciseringar som gäller anställningsvillkoren vid lämnande och mottagande av internationellt bistånd (FsUU 11/2022 rd).

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Sektorspecifik lagstiftning för inrikesförvaltningen; polislagen

Det föreslås att polislagen ändras så att det blir möjligt för polisen att ge assistans till utrikesförvaltningen. Det föreslås dessutom att polislagen kompletteras med bestämmelser om givande av internationellt bistånd till Europeiska unionen eller internationella organisationer och mottagande av bistånd av dem.

I anknytning till polislagen fäster utskottet uppmärksamhet vid samordningen av verksamheten mellan den allmänna ledningen och parterna i situationer där stöd behövs. I de föreslagna 2 a och 2 b § i 9 kap. i polislagen föreskrivs det bland annat att polisen svarar för den allmänna ledning som behövs för att biståndet ska kunna ges tryggt. Utrikesutskottet anser med beaktande av förvaltningsutskottets utlåtande att de föreslagna bestämmelserna är ändamålsenliga. Utrikesutskottet instämmer med förvaltningsutskottet i att specialmotiveringen till 9 kap. 2 b § i polislagen bör preciseras.

Vidare föreslås det i propositionen ändringar av lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, skjutvapenlagen och lagen om civilpersoners deltagande i krishantering. Det föreslås att lagen om konsulära tjänster ändras så att den kompletteras med bestämmelser om utrikesministeriets möjlighet att begära assistans av en annan finsk myndighet för tillhandahållande av sådana konsulära tjänster utanför Finlands territorium som avses i lagen om konsulära tjänster. Utifrån inkommen utredning och utskottsutlåtanden har utrikesutskottet ingenting att anmärka på förslagen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagen om ändring av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd

1 §. Tillämpningsområde. Grundlagsutskottet påpekade i sitt utlåtande att lagförslagets ordalydelse om samverkan och annan internationell verksamhet är mycket allmänt hållen och att de preciseringar som framgår av propositionsmotiven inte framgår av lagtexten. Utskottet konstaterade att begreppen samverkan och annan internationell verksamhet, som fastställer lagens tillämpningsområde, således bör preciseras i lagen för att lagförslag 1 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning

Utrikesutskottet föreslår att 1 § kompletteras på det sätt grundlagsutskottet förutsätter. Begreppet ”samverkan” preciseras genom tillägg av de parter som samverkan kan bedrivas med (en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation) samt det geografiska område (inom eller utanför Finlands territorium) som samverkan kan bedrivas inom. Dessutom föreslås en precisering av begreppet ”annan internationell verksamhet” genom att frasen ”när den utgår från Finlands egna behov” läggs till, samtidigt som det geografiska verksamhetsområdet fastställs (utanför Finlands territorium).

Betänkande UtUB 12/2022 rd

2. Lagen om ändring av lagen om försvarsmakten

2§. Försvarsmaktens uppgifter. I lagen om försvarsmakten har 2 § 1 mom. 2 a-punkten ändrats genom en lag (345/2022) som trädde i kraft den 15 juni 2022. Till 2 a-punkten fogades en ny bestämmelse om handräckning för förhindrande och avbrytande av andra brott som orsakar allvarlig fara för människors liv eller hälsa (Riksdagens svar RSv 45/2022 rd — RP 106/2021 rd).

Det tillägg som trädde i kraft den 15 juni 2022 har av misstag strukits i 2 § 1 mom. 2 a-punkten i lagförslag 2 i den nu aktuella propositionen (RP 193/2022 rd). Avsikten har inte varit att föreslå att tillägget stryks ur denna punkt. Utskottet föreslår att tillägget tas in i bestämmelsen.

6. Lagen om ändring av polislagen

9 kap. 2 b §. Utrikesutskottet föreslår att specialmotiveringen preciseras ytterligare så att när polisen i uppgifter som hör till dess ansvarsområde ger utrikesförvaltningen assistans för skötseln av förvaltningens uppgifter enligt lagen om konsulära tjänster, leder polisen sin uppgift till alla delar och polisens verksamhet leds alltigenom av polisen. Detta är viktigt eftersom endast polisen har den sakkunskap som behövs till exempel om vilka maktmedel som används och när. Utrikesförvaltningen svarar för den allmänna ledningen av uppgifterna enligt lagen om konsulära tjänster och för samordningen av funktionerna mellan olika myndigheter. Dessutom understryker utskottet att befogenheterna och ledningsförhållandena måste vara tydliga för alla myndigheter.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Utrikesutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 3—11 i proposition RP 193/2022 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner lagförslag 1 och 2 i proposition RP 193/2022 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i lagen om beslutsfattande om lämnande av och begäran om internationellt bistånd
(418/2017) 5 § 4 mom., och
ändras lagens rubrik, 1—4 § och 5 § 1—3 mom. som följer:

Lag

om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet

1 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på beslutsfattande om lämnande av internationellt bistånd till en annan stat, till Europeiska unionen eller till en internationell organisation och begäran om internationellt bistånd av dessa samt på samverkan **med en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation inom eller utanför Finlands territorium liksom även annan internationell verksamhet utanför Finlands territorium när den utgår från Finlands egna behov**, med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler, i fråga om bistånd eller verksamhet:

- 1) som grundar sig på artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,
- 2) som grundar sig på artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen,
- 3) som inbegriper betydande militära resurser,
- 4) som kan inbegripa användning av militära maktmedel,
- 5) som är betydelsefullt i utrikes- och säkerhetspolitiskt hänseende, eller
- 6) som är vittsyftande och principiellt viktigt.

Bestämmelser om annat beslutsfattande än det som avses i 1 mom. utfärdas särskilt.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

2 §

Beslutsfattande

Beslut om att lämna eller begära bistånd, samverkan eller delta i annan internationell verksamhet fattas vid statsrådets allmänna sammanträde efter föredragning från ministeriet i fråga. Om lämnandet av eller begäran om bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet är en internationell fråga som är betydelsefull i utrikes- och säkerhetspolitiskt hänseende, fattas beslutet till denna del av republikens president utifrån statsrådets förslag till avgörande. Bestämmelser om statsrådets behörighet att bereda beslut som fattas i Europeiska unionen och att besluta om Finlands åtgärder med avseende på besluten finns i grundlagen.

Före det beslut som avses i 1 mom., efter att ärendet förberedelsevis har behandlats av republikens president och statsrådets utrikes- och säkerhetspolitiska ministerutskott vid ett gemensamt sammanträde eller av EU-ministerutskottet, kan ministeriet i fråga vidta förberedande åtgärder och beredskapsåtgärder för att lämna eller ta emot bistånd eller delta i samverkan eller annan internationell verksamhet.

Bestämmelserna i 1 och 2 mom. tillämpas också på väsentliga ändringar av ett beslut om lämnande av eller begäran om bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

Försvarsmakten får inte åläggas att lämna bistånd eller delta i verksamhet enligt 1 § utan det förfarande som föreskrivs i 1—3 mom., om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare har.

3 §

Riksdagens deltagande i beslutsfattandet

Innan ett beslut enligt 2 § fattas ska statsrådet höra riksdagens utrikesutskott, om biståndet eller verksamheten kan innebära användning av militära maktmedel. Om beslutet gäller en särskilt krävande situation, ska statsrådet höra riksdagen genom att förelägga den en redogörelse i saken innan beslut fattas.

4 §

Förfarande i brådskande ärenden

Om det inte är möjligt att fatta ett beslut som avses i 2 § och som gäller bistånd eller verksamhet enligt 1 § 1 mom. 1—3 punkten tillräckligt snabbt i exceptionellt brådskande och allvarliga situationer, kan ministeriet i fråga fatta beslut om bistånd eller verksamhet.

Statsrådet och republikens president ska utan dröjsmål underrättas om ministeriets beslut som avses ovan i 1 mom. Beslut om huruvida biståndet eller verksamheten ska fortsätta och upphöra ska fattas med iakttagande av förfarandet enligt 2 §.

Försvarsmakten får inte åläggas att lämna bistånd eller delta i verksamhet enligt denna paragraf utan det beslutsförfarande som föreskrivs i 1 och 2 mom., om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare har.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

5 §

Förfarande i brådskande situationer som kräver militära maktmedel

Om ett beslut som inbegriper militära maktmedel och som avses i 2 § inte kan fattas tillräckligt snabbt, kan beslut fattas enligt ett förfarande enligt denna paragraf i sådana exceptionellt brådskande och allvarliga situationer där det på basis av information om situationen är befogat att anta att förfarandet i brådskande situationer är nödvändigt för att avvärja en fara som allvarligt äventyrar människors liv eller hälsa eller rikets säkerhet eller i situationer med jämförbara konsekvenser, och det inte finns något lindrigare sätt att avvärja faran. Då ska beslutet fattas av statsrådets allmänna sammanträde eller republikens president på det sätt som föreskrivs i 2 § 1 mom.

Statsrådet ska lämna en utredning i ärendet till riksdagens utrikesutskott innan ett beslut enligt 1 mom. fattas. Efter det att beslutet fattats ska ärendet omedelbart föreläggas riksdagen. Beslut om huruvida biståndet eller verksamheten ska fortsätta och upphöra ska då fattas med iakttagande av förfarandet enligt 2 och 3 §.

Försvarsmakten får inte åläggas att lämna bistånd eller delta i verksamhet enligt denna paragraf utan det beslutsförfarande som föreskrivs i 1 och 2 mom., om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare har.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om försvarsmakten (551/2007) 2 §, 4 a—b §, 12 § och mellanrubriken före det och 12 a—12 c §, sådana de lyder i lag 427/2017 som följer:

2 §

Försvarsmaktens uppgifter

Till Försvarsmaktens uppgifter hör

1) det militära försvaret av Finland, vilket innefattar

Betänkande UtUB 12/2022 rd

- a) övervakning av landområdena, vattenområdena och luftrummet samt tryggnad av den territoriella integriteten,
- b) tryggnad av befolkningens livsbetingelser, de grundläggande fri- och rättigheterna och statsledningens handlingsfrihet samt försvar av den lagliga samhällsordningen,
- c) givande av militär utbildning och styrning av den frivilliga försvarsutbildningen samt stödande av försvarsviljan,
- 2) stödande av andra myndigheter, vilket innefattar
 - a) handräddning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, för förhindrande och avbrytande av terroristbrott och andra brott som orsakar allvarlig fara för människors liv eller hälsa samt för skyddande av samhället i övrigt,
 - b) deltagande i räddningsverksamheten genom att tillhandahålla utrustning, personalresurser och sakkunnigtjänster som behövs i räddningsverksamheten,
 - 3) deltagande i stöd och bistånd som grundar sig på artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen samt i annat internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet,
 - 4) deltagande i internationell militär krishantering och i militära uppdrag i annan internationell krishantering.

I fråga om Försvarsmaktens övriga uppgifter gäller vad som föreskrivs särskilt.

4 a §

Begäran om internationellt bistånd och samverkan inom Finlands territorium

Om inte något annat föreskrivs i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017), kan försvarsministeriet efter att ha hört utrikesministeriet begära bistånd som hör till försvarsmaktens verksamhetsområde av en annan stat, av Europeiska unionen eller av en internationell organisation eller fatta beslut om Försvarsmaktens samverkan med en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation inom Finlands territorium med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler.

4 b §

Behörighet och användning av maktmedel vid mottagandet av internationellt bistånd och deltagande i samverkan inom Finlands territorium

En styrka och en enskild militärperson, som på begäran av Finland lämnar landet bistånd eller deltar i samverkan med Försvarsmakten inom Finlands territorium, är behörig att utföra sina uppdrag och använda sådana maktmedel som är nödvändiga med tanke på uppdraget med iakttagande av vad som i lag föreskrivs om försvarsmaktens och militärmyndigheternas behörighet. Denna behörighet begränsas dessutom av bestämmelserna i det beslut som gäller biståndet eller samverkan. Maktmedel får endast användas i den mån och så länge de är behövliga med hänsyn till uppdraget samt godtagbara i förhållande till målet med uppdraget.

I beslutet om bistånd eller samverkan ska uppdrag, behörighet, militära resurser och eventuell användning av maktmedel anges samt andra villkor för att lämna biståndet eller delta i samverkan.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Deltagande i lämnande av internationellt bistånd, samverkan och i annan internationell verksamhet

12 §

Lämnande av internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet

Försvarsmakten kan lämna en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation bistånd som hör till försvarsmaktens verksamhetsområde samt delta i samverkan med en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation eller annan internationell verksamhet med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga och av andra folkrättsliga regler.

Försvarsmakten kan delta i lämnandet av internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet också för att stödja en annan finsk myndighet på begäran av ett behörigt ministerium eller av myndigheten.

Om inte något annat föreskrivs i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet, beslutar försvarsministeriet efter att ha hört utrikesministeriet om försvarsmaktens deltagande i verksamhet som avses i 1 och 2 mom.

Försvarsmakten får inte åläggas att fullgöra uppdrag som avses i 1 eller 2 mom. utan ett sådant beslutsförfarande som avses i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet eller som avses i 3 mom., om inte något annat följer av den behörighet som försvarsmaktens överbefälhavare har.

12 a §

Behörighet och användning av maktmedel vid lämnandet av internationellt bistånd eller deltagande i samverkan och i annan internationell verksamhet

Den personal som deltar i lämnandet av internationellt bistånd, samverkan och i annan internationell verksamhet som avses i 12 § 1 mom. har vid utförande av uppdrag den behörighet som grundar sig på folkrätten och som bestäms av den som begär internationellt bistånd eller en part i samverkan samt rätt att använda de maktmedel som är nödvändiga med tanke på uppdraget. Maktmedel får endast användas i den mån och så länge de är behövliga med tanke på uppdraget, godtagbara i förhållande till uppdragets mål och förenliga med de regler om användning av maktmedel som har fastställts för uppdraget. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen (39/1889).

Den personal som deltar i lämnandet av bistånd eller verksamhet som avses i 12 § 2 mom. har behörighet att utföra uppdrag och rätt att använda maktmedel i enlighet med den begäran som den andra finska myndigheten har framfört och den behörighet som den angivit och med beaktande av vad som bestäms i 1 mom.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

12 b §

Personal som deltar i lämnandet av internationellt bistånd, samverkan och i annan internationell verksamhet

För de uppdrag som avses i 12 § används i första hand sådan personal vid försvarsmakten som har förbundit sig vid försvarsmaktens internationella verksamhet. Medan uppdragen pågår står personalen i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande till försvarsmakten. Det som föreskrivs i 41 § 2 mom. om tiden för delgivande av information tillämpas inte på uppdrag som avses i 12 §. På den personal som deltar i uppdragen tillämpas lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016).

Bestämmelser om användning av värnpliktiga för lämnande av internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet finns i värnpliktslagen. Om en reservist kommer att stå i anställningsförhållande till försvarsmakten för den tid ett uppdrag pågår, får ett arbetsavtals- eller tjänsteförhållande som personen har inte avslutas på grund av uppdraget. Reservisten har rätt att återgå till sitt tidigare arbetsavtals- eller tjänsteförhållande när anställningsförhållandet vid försvarsmakten upphör. Beslut om att bevilja en reservist tjänstledighet eller befrielse från arbete för uppdrag som avses i 12 § fattas av arbetsgivaren enligt egen prövning.

12 c §

Överenskommelser som gäller styrkors status

Genom förordning av statsrådet får det för sättande i kraft av internationella förpliktelser föreskrivas om tillämpningen av följande överenskommelser på mottagande och lämnande av internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet:

1) avtalet mellan de stater som är parter i Nordatlantiska fördraget och andra stater som deltar i Partnerskap för fred om status för deras styrkor och tilläggsprotokollet till det avtalet (FördrS 64 och 65/1997) och ett andra tilläggsprotokoll (FördrS 72—74/2005),

2) avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater om status för den militära och civila personal som utstationeras vid Europeiska unionens institutioner, för de högkvarter och de styrkor som kan komma att ställas till Europeiska unionens förfogande inom ramen för förberedande och genomförande av de insatser som avses i artikel 17.2 i Fördraget om Europeiska unionen, inbegripet övningar, samt för den militära och civila personal från medlemsstaterna som ställts till Europeiska unionens förfogande i detta sammanhang (EU SOFA) (FördrS 24/2006),

3) avtalet mellan Europeiska unionens medlemsstater om skadeståndskrav från en medlemsstat på en annan medlemsstat för skada på tillgångar som ägs av staten och som används eller drivs av den eller personskada eller dödsfall bland militär eller civil personal vid dess styrkor i samband med en EU-ledd krishanteringsoperation (FördrS 25/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 24 d § i territorialövervakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i territorialövervakningslagen (755/2000) 24 d §, sådan den lyder i lag 428/2017 som följer:

24 d §

Territorialövervakningssamarbete

Bestämmelser om begärande av stöd av en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation för territorialövervakningen och samverkan med en annan stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation för territorialövervakningen finns i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet (418/2017) och i lagen om försvarsmakten (551/2007).

Försvarsmakten kan med stöd av ett beslut som avses i 1 mom. vidta åtgärder som gäller verkställigheten av beslutet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

4.

Lag

om ändring av 62 och 78 § i värnpliktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i värnpliktslagen (1438/2007) 62 och 78 §, sådana de lyder i lag 429/2017 som följer:

Betänkande UtUB 12/2022 rd

62 §

Anordnande av tjänstgöring utomlands

En värnpliktig som fullgör beväringstjänst eller deltar i en repetitionsövning kan kortvarigt förordnas till tjänstgöring utomlands, om han

- 1) deltar i utbildning enligt 61 §,
- 2) utför stöduppgifter som hänför sig till utbildning som avses i 1 punkten,
- 3) i enlighet med sitt uttryckliga samtycke deltar i lämnandet av internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet enligt 2 § 1 mom. 3 punkten i lagen om försvarsmakten när det inte är fråga om att försvara Finland,
- 4) deltar i sedvanlig fartygstjänstgöring utanför Finlands territorialvatten,
- 5) med stöd av sitt uttryckliga samtycke deltar i en internationell militär övning som främjar det nationella försvaret,
- 6) deltar i besök, resor som gäller uppträdanden, idrottstävlingar eller andra motsvarande uppgifter som hör till tjänstgöringen och som inte innefattar militära övningar.

På sådan internationell verksamhet som avses i 1 mom. 3 punkten tillämpas dessutom 78 § 1 mom. samt lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016).

78 §

Förordnande av en värnpliktig som tjänstgör till en annan uppgift än det militära försvaret av Finland

En värnpliktig som tjänstgör enligt denna lag kan som tjänstgöringsuppdrag förordnas till en handräckningsuppgift enligt 2 § 1 mom. 2 punkten underpunkt a i lagen om försvarsmakten, till en räddningsuppgift enligt 2 punkten underpunkt b i det momentet och till andra uppgifter än militärt försvar av Finland som avses i 3 punkten i det momentet. Vid utförandet av ovan nämnda uppgifter får de värnpliktiga inte delta i

- 1) gripande av farliga personer,
- 2) röjning av sprängladdningar,
- 3) uppgifter som förutsätter användning av vapenmakt, eller
- 4) andra farliga uppgifter som motsvarar dem som avses i 1—3 punkten.

En värnpliktig som tjänstgör kan dessutom vid behov förordnas till sådana uppgifter utanför försvarsmakten som främjar försvaret eller den militära utbildningen, vilka är

- 1) allmännyttiga insamlingar,
- 2) säkerhetsarrangemang vid stora publikevenemang och andra evenemang,
- 3) stödjande av krigsveteraner och veteranorganisationer,
- 4) istandsättning av fastigheter som används vid övningar,
- 5) andra motsvarande uppgifter som främjar försvaret eller den militära utbildningen.

I en uppgift som avses i 1 och 2 mom. leds avdelningen av den militärperson som förordnats till chef för avdelningen och som tjänstgör i en militärtjänst vid försvarsmakten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

5.

Lag

om ändring av lagen om konsulära tjänster

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om konsulära tjänster (498/1999) nya 41 c § som följer:

41 c §

Stödjande av utrikesförvaltningen

För att tillhandahålla konsulära tjänster kan utrikesministeriet begära stöd för utrikesförvaltningen av en annan behörig finsk myndighet med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler.

En förutsättning för begäran om stöd är att utrikesförvaltningens resurser är otillräckliga för att utföra den uppgift som avses i begäran. Begäran kan också gälla användning av maktmedel.

Denna lag träder i kraft den 20 .

6.

Lag

om ändring av polislagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i polislagen (872/2011) 9 kap. 9 § 2 mom., sådant det lyder i lag 581/2019,
ändras 9 kap. 2 a §, rubriken till 9 §, 9 a §, 9 b § 2 mom., 9 d §, 9 e § 2 mom., 9 h § och 9 i § 6 mom.,

Betänkande UtUB 12/2022 rd

sådana de lyder i 9 kap. 2 a §, 9 a §, 9 b § 2 mom., 9 d §, 9 e § 2 mom. och 9 h § i lag 419/2017 och 9 i § 6 mom. i lag 1248/2020, samt

fogas nya 2 b och 2 c § till 9 kap. som följer:

2 a §

Andra myndigheters assistans till polisen vid lämnande av internationellt bistånd

När internationellt bistånd lämnas kan en myndighet, på begäran av inrikesministeriet och med samtycke av den stat som begärt bistånd, för utförande av ett uppdrag som hör till polisen ge polisen sådan assistans som den berörda myndigheten har behörighet att ge. Assistans får begäras endast om polisens resurser är otillräckliga för lämnandet av internationellt bistånd eller om det för biståndet behövs specialpersonal eller specialmateriel som polisen saknar.

Den tjänsteman som ger assistans ska följa order och anvisningar av den polisman som leder uppdragets utförande och agera inom ramen för de befogenheter som polismannen i enlighet med 9 e § bemyndigar tjänstemannen att utöva. Den tjänsteman som ger assistans har i ett synnerligen viktigt och brådskande uppdrag rätt att under polismannens uppsikt använda sådana för uppdraget behövliga maktmedel som polismannen med stöd av sina befogenheter bemyndigar tjänstemannen att använda och som med hänsyn till situationen kan anses vara försvarliga.

Assistansen kan omfatta slagkraftigare vapenmakt som lämpar sig för utförande av polisuppdrag än en militärpersons personliga beväpning. En förutsättning för detta är att det på basis av observationer av läget, händelsen eller evenemanget eller annan specifik information är befogat att anta att assistansen är nödvändig för att avvärja eller avbryta ett terroristbrott som allvarligt hotar ett stort antal människors liv eller hälsa och som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2, 3 eller 5—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen (39/1889) eller för att avstyra eller förhindra ett brott med jämförbara konsekvenser som avses i 21 kap. 1 eller 2 §, 25 kap. 4 § eller 34 kap. 1, 3, 5, 6 eller 11 § i strafflagen. Om polisens rätt att av Gränsbevakningsväsendet få assistans som inbegriper användning av ”slagkraftigare vapenmakt än Gränsbevakningsväsendets beväpning som godkänts för utförande av gränssäkerhetsuppdrag föreskrivs i 77 a § 3 mom. i gränsbevakningslagen.

I fråga om det civilrättsliga och straffrättsliga ansvaret för den tjänsteman som ger assistans tillämpas vad som föreskrivs i 9 f §. Bestämmelser om militärpersoners civilrättsliga och straffrättsliga ansvar när försvarsmakten ger polisen assistans vid lämnande av internationellt bistånd utfärdas särskilt.

Polisen svarar för den allmänna ledning och samordning av parternas åtgärder som behövs för att assistansen ska kunna utföras tryggt.

Inrikesministeriet fattar beslut om sådan begäran om assistans av en annan myndighet som avses i 1 mom. I fråga om beslutsfattandet vid givande av assistans gäller vad som föreskrivs särskilt.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

2 b §

Polisens assistans till utrikesförvaltningen utanför finskt territorium

Polisen kan på utrikesministeriets begäran ge utrikesförvaltningen assistans för utförande av uppdrag utanför finskt territorium om vilka det föreskrivs i lagen om konsulära tjänster (498/1999) med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler, om polisens assistans behövs på grund av polisens befogenheter, specialkompetens eller -utrustning.

Inrikesministeriet beslutar om givandet av assistans efter att ha hört den behöriga centralförvaltningsmyndigheten om inte något annat följer av 5 a kap. 39 § 1 mom. eller 57 § 3 mom. eller lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017).

Polisen svarar för den allmänna ledning som ett tryggt utförande av assistansuppdraget kräver. Om polismäns gällande befogenheter, civil- och straffrättsliga ansvar samt rättsliga ställning föreskrivs nedan i 9 e—9 g §.

2 c §

En annan myndighets assistans till polisen när polisen ger assistans till utrikesförvaltningen

En myndighet kan på inrikesministeriets begäran ge polisen assistans i situationer som avses i 2 b § förutsatt att den har behörighet att göra det. Assistans får begäras endast om polisens resurser är otillräckliga för utförande av uppdrag som avses i 2 b § eller om det för uppdraget behövs specialpersonal eller specialmateriel som polisen saknar. På givande av assistans tillämpas vad som föreskrivs i 2 a § 2—6 mom.

9 §

Internationell rättshjälp och handräckning

9 a §

Beslutsfattande som avser Prüm- och Atlassamarbete

Polisstyrelsen och skyddspolisen fattar inom sitt verksamhetsområde beslut om att inom finskt territorium inleda sådant samarbete (Prümsamarbete) som avses i kapitel 5 i rådets beslut 2008/615/RIF om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism och gränsöverskridande brottslighet, nedan Prümbeslutet, och att på begäran av en främmande stat delta i samarbete inom dennas territorium.

Polisstyrelsen fattar beslut om att lämna bistånd av särskilda insatsgrupper till en annan medlemsstat enligt rådets beslut 2008/617/RIF om förbättrat samarbete i krissituationer mellan Europeiska unionens medlemsstaters särskilda insatsgrupper, nedan *Atlasbeslutet*, eller att begära sådant bistånd av en annan medlemsstat.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Polisstyrelsen ska utan dröjsmål underrätta inrikesministeriet om att samarbete som avses i 1 och 2 mom. har blivit aktuellt och om ett beslut om att inleda samarbete och skyddspolisen om sådant som avses i 1 mom. Inrikesministeriet kan fatta beslut om att fortsätta eller avsluta påbörjat samarbete eller bistånd.

Ett beslut om att inleda Prümsamarbete eller om att lämna eller begära sådant bistånd som avses i Atlasbeslutet fattas av inrikesministeriet, om ärendet är av särskild betydelse för Finlands inre säkerhet.

Det som föreskrivs i 1—3 mom. om beslutsfattande tillämpas också på inledande av samarbete som sker med stöd av artiklarna 17, 25 och 27 i fördraget mellan Konungariket Belgien, Förbundsrepubliken Tyskland, Konungariket Spanien, Republiken Frankrike, Storhertigdömet Luxemburg, Konungariket Nederländerna och Republiken Österrike om ett fördjupat gränsöverskridande samarbete, särskilt för bekämpning av terrorism, gränsöverskridande brottslighet och olaglig migration (FördrS 53 och 54/2007), nedan *Prümfördraget*.

Vad som i 1—4 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

9 b §

Lämnande eller mottagande av internationellt bistånd i andra situationer

Om inte något annat följer av någon annan lag, Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland, kan inrikesministeriet på begäran av en främmande stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation fatta beslut om lämnande av annat bistånd som omfattas av polisens verksamhetsområde än sådant som avses i 9 a § till den som begär bistånd. Inrikesministeriet kan på motsvarande sätt av en främmande stat, Europeiska unionen eller en internationell organisation begära bistånd som omfattas av polisens verksamhetsområde. I beslutet ska innehållet i biståndet, tjänstemännens befogenheter och de vapen, den ammunition, de maktmedelsredskap och den övriga utrustning som är tillåten för tjänstemännen anges. Närmare bestämmelser om beslutets innehåll får utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 d §

Ställningen i andra situationer för en främmande stats tjänsteman och en person som är anställd av Europeiska unionen eller en internationell organisation inom Finlands territorium

När en främmande stats, Europeiska unionens eller en internationell organisations tjänsteman inom finskt territorium deltar i bistånd som inletts med stöd av 9 b §, tillämpas på tjänstemannens befogenheter det som föreskrivs i 9 c §.

En person som avses i 1 mom. kan med samtycke av en part i den utsändande staten beviljas rätt att bära sin nationella uniform eller en annan uniform vid lämnande av bistånd.

En tjänsteman som avses i 1 mom. och som på begäran av Finland bistår polisen inom finskt territorium jämföras med finska tjänstemän när det gäller brott som tjänstemannen begått eller ut-

Betänkande UtUB 12/2022 rd

satts för, och omfattas av den lagstiftning om tjänsteförhållanden som tillämpas i tjänstemannens egen stat eller Europeiska unionens eller den internationella organisationens tjänsteregelverk.

Vad som i lag föreskrivs om statens skyldighet att ersätta skada som orsakats av en tjänsteman, ska också tillämpas på skada som en främmande stats myndighet, Europeiska unionen eller en internationell organisation orsakat i samband med bistånd till polisen som den på Finlands begäran lämnat inom finskt territorium.

Bestämmelserna i 1—4 mom. tillämpas om inte något annat följer av en internationell överenskommelse som är bindande för Finland eller av Europeiska unionens lagstiftning.

9 e §

Polismäns befogenheter vid lämnande av internationellt bistånd

När en polisman utför ett uppdrag utanför finskt territorium med stöd av lagen om civilpersonals deltagande i krishantering (1287/2004), ska den lagen tillämpas på polismannens befogenheter.

9 h §

Ackrediteringsdokument

Polisstyrelsen ska enligt 9 a och 9 b § och skyddspolisen kan enligt 9 a § till en sådan tjänsteman från en främmande stat samt till en anställd vid Europeiska unionen eller en internationell organisation som i Finland deltar i lämnande av bistånd inom deras verksamhetsområde utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument, av vilket personens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska dessutom innehålla personens namn, nationalitet, tjänsteställning eller en annan ställning och fotografi. Personen ska medföra ackrediteringsdokumentet och på begäran visa upp det. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till Polisstyrelsen eller skyddspolisen när lämnandet av bistånd har upphört.

9 i §

Deltagande i europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrkas och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet

Vad som i 1—3 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

Denna lag träder i kraft den 20 .

7.

Lag

om ändring av 17 § i skjutvapenlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i skjutvapenlagen (1/1998) 17 § 2 mom. 5 och 6 punkten, sådana de lyder i lag 423/2017
som följer:

17 §

Undantag från tillämpningsområdet

Denna lag gäller inte heller

5) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler som tillhör sådana tjänstemän från en medlemsstat som är verksamma inom finskt territorium med anledning av samarbete som inletts med stöd av artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller artikel 42.7 i Fördraget om Europeiska unionen,

6) överföring till eller från Finland eller innehav av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler till följd av internationellt samarbete som inletts med stöd av 9 kap. 9 b § i polislagen (872/2011) som tillhör tjänstemän från främmande stater eller anställda vid Europeiska unionen eller en internationell organisation.

Denna lag träder i kraft den 20 .

8.

Lag

om ändring av 38 § i räddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i räddningslagen (379/2011) 38 §, sådan den lyder i lag 424/2017 som följer:

Betänkande UtUB 12/2022 rd

38 §

Internationell räddningsverksamhet

Utöver det som har överenskommits mellan stater och om ingenting annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017), kan inrikesministeriet

a) på begäran av Europeiska unionen, en annan stat eller en internationell organisation besluta att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet, om detta är motiverat för att skydda människor, miljön eller egendom,

b) vid behov vid räddningsinsatser begära internationellt bistånd från Europeiska unionen, en annan stat eller en internationell organisation,

c) på begäran av en behörig myndighet besluta om givande av assistans vid räddningsinsatser till en annan myndighet för uppdrag som den myndigheten utför utanför finskt territorium.

Med bistånd som lämnas till en annan myndighet i utlandet vid räddningsinsatser avses bistånd vid uppgifter inom räddningsverksamhet som avses i 32 § samt tillhandahållande av experter, formationer och materialhjälp vid katastrofer orsakade av människan eller naturen samt sådana insatser som avses i Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU.

Med bistånd som tas emot i Finland vid räddningsinsatser avses materialhjälp samt bistånd som lämnas av internationella experter och formationer inom räddningsväsendet till den finska behöriga räddningsmyndigheten i uppgifter inom räddningsverksamhet som avses i 32 §. I fråga om bistånd som tas emot i Finland vid räddningsinsatser iakttas dessutom vad som avtalats genom fördrag mellan Finland och den stat som lämnar bistånd samt Europaparlamentets och rådets beslut nr 1313/2013/EU om en civilskyddsmekanism för unionen.

Bestämmelser om anställningsförhållandet och behörigheten för den finländska personal som deltar i lämnande av bistånd och assistans vid räddningsinsatser och om personalens ställning i biståndsverksamheten finns i lagen om civilpersonals deltagande i krishantering (1287/2004).

Denna lag träder i kraft den 20 .

9.

Lag

om ändring av gränsbevakningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i gränsbevakningslagen (578/2005) 83 §, sådan den lyder i lag 749/2014, och

Betänkande UtUB 12/2022 rd

ändras 15 a § 3 mom., 15 b § 5 mom., 15 c § 3 mom., 15 d §, 35 e och 35 f §, 35 g § 1 mom., 77 §, 77 a § 3 mom. och 79 a §, sådana de lyder, 15 a § 3 mom. och 15 b § 5 mom. i lag 1245/2020, 15 c § 3 mom., 35 e §, 35 g § 1 mom. och 79 a § i lag 425/2017, 15 d § i lag 619/2017, 35 f § i lagarna 425/2017 och 642/2019, 77 § i lagarna 749/2014, 425/2017 och 109/2018 samt 77 a § 3 mom. i lag 343/2022, som följer:

15 a §

Stöd från Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån

Vad som i 1 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet (418/2017).

15 b §

Deltagande i europeiska gräns- och kustbevakningens stående styrkas och Europeiska gräns- och kustbevakningsbyråns verksamhet

Vad som i 3 mom. föreskrivs om beslutsfattande ska tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

15 c §

Gränsbevakningsväsendets deltagande i internationella uppdrag

Det som föreskrivs om beslutsfattande i 1 och 2 mom. tillämpas om inte något annat följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

15 d §

Begäran om och lämnande av gränssäkerhetsbistånd

Gränsbevakningsväsendet är ansvarig myndighet när Finland tar emot bistånd för att upprätthålla gränssäkerheten (*gränssäkerhetsbistånd*) som en del av genomförandet av artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen eller artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller av en annan stat i en situation där åtgärder enligt gräns- och kustbevakningsförordningen inte blir tillämpliga.

Gränsbevakningsväsendet kan lämna gränssäkerhetsbistånd till en medlemsstat i Europeiska unionen som en del av genomförandet av artikel 42.7 i fördraget om Europeiska unionen eller ar-

Betänkande UtUB 12/2022 rd

tikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt eller en annan stat i en situation där åtgärder enligt gräns- och kustbevakningsförordningen inte blir tillämpliga.

Inrikesministeriet beslutar om begäran om gränssäkerhetsbistånd av en annan stat och om lämnande av gränssäkerhetsbistånd till en annan stat om något annat inte följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet. Om beslutsfattandet om begäran om eller lämnande av gränssäkerhetsbistånd i anslutning till genomförandet av 42.7 i fördraget om Europeiska unionen eller artikel 222 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt föreskrivs i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

35 e §

Befogenheterna för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd och rätt att använda maktmedel

En sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen och en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna har, när tjänstemannen lämnar gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. till Gränsbevakningsväsendet i ett uppdrag som Gränsbevakningsväsendet ansvarar för, de befogenheter som en gränsbevakningsman med stöd av denna lag har att utföra uppdrag som följer av kodexen om Schengengränserna enligt order och anvisningar av en behörig finsk tjänsteman, med undantag för beslut enligt artikel 14 att neka inresa. Tjänstemännen har även rätt att använda maktmedel enligt 35 § 1 och 4 mom. i en behörig finländsk tjänstemans närvaro, om deras hemviststat har gett sitt samtycke och rätten inte har begränsats i Finlands begäran om bistånd. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Tjänstemannen har med sin hemviststats samtycke rätt att på finskt territorium bära tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning. Tillåtna tjänstevapen, ammunition, maktmedelsredskap och annan utrustning ska anges i Finlands begäran om bistånd.

35 f §

Övriga rättigheter och skyldigheter för en tjänsteman från en annan stat som lämnar gränssäkerhetsbistånd

Inrikesministeriet ska till en sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen eller en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna och som i Finland utför uppgifter som avses i 35 e § vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § 1 mom. utfärda ett tidsbestämt ackrediteringsdokument, av vilket tjänstemannens befogenheter framgår. Ackrediteringsdokumentet ska dessutom innehålla tjänstemannens namn, nationalitet, tjänsteställning och fotografi. Tjänstemannen ska medföra ackrediteringsdokumentet och på begäran visa upp det. Ackrediteringsdokumentet ska lämnas tillbaka till inrikesministeriet när lämnandet av bistånd har upphört.

Tjänstemannen ska vid utförandet av uppdrag enligt 35 e § bära sin egen uniform, om inte en behörig finsk tjänsteman bestämmer något annat.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Tjänstemannen jämföras med finska tjänstemän när det gäller brott som tjänstemannen begått eller utsatts för samt skador som tjänstemannen har orsakat. Om en skada som orsakats av tjänstemannen beror på en allvarlig försummelse eller är uppsåtlig, kan det skadestånd som betalats ut med anledning av skadan helt eller delvis utkrävas av tjänstemannens hemviststat. Tjänstemannen omfattas av den tillämpliga lagstiftningen om disciplin och tjänsteförhållande i sin hemviststat.

Bestämmelser om tjänstemannens rätt att använda Gränsbevakningsväsendets personregister finns i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet.

35 g §

En gränsbevakningsmans befogenheter och rätt att använda maktmedel vid lämnande av gräns-säkerhetsbistånd

En gränsbevakningsman har vid lämnande av gränssäkerhetsbistånd de befogenheter som föreskrivs i denna lag att utföra uppdrag enligt kodexen om Schengengränserna på begäran av den medlemsstat i Europeiska unionen eller en annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna och som får bistånd. Befogenheterna kan dock inte överskrida de befogenheter som ges gränsbevakningsmannen av den stat som får bistånd.

77 §

Handräckning och assistans av gränsbevakningsväsendet

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag kan Gränsbevakningsväsendet på begäran lämna statliga myndigheter handräckning för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet. Bestämmelser om bistånd som Gränsbevakningsväsendet lämnar polisen och Tullen finns i lagen om samarbete mellan polisen, tullen och gränsbevakningsväsendet.

Gränsbevakningsväsendet är skyldigt att ge räddningsmyndigheter, polisen, Tullen och Försvarsmakten handräckning som förutsätter användning av sådan utrustning och sådana personalresurser och sakkunnigtjänster som Gränsbevakningsväsendet har och som nämnda myndigheter vid den tidpunkten inte har tillgång till. Gränsbevakningsväsendet kan ge en annan finsk myndighet assistans utanför finskt territorium i uppdrag som omfattas av deras verksamhetsområden med beaktande av målsättningen för och principerna i Förenta nationernas stadga (FördrS 1/1956) och av andra folkrättsliga regler, om Gränsbevakningens assistans som behövs på grund av Gränsbevakningsväsendets befogenheter, specialkompetens eller -utrustning. En förutsättning för handräckningen och assistansen är att den inte äventyrar utförandet av andra viktiga uppgifter som ska skötas av Gränsbevakningsväsendet.

Beslut om handräckning fattas av chefen för en förvaltningsenhet eller av en gränsbevakningsman med minst löjtnants grad som vid förvaltningsenheten skriftligen har förordnats att sköta uppdraget. Beslut om assistans som ges utanför finskt territorium fattas av chefen för Gränsbevakningsväsendet. Om det är fråga om assistans utanför finskt territorium som är särskilt betydande med tanke på den inre säkerheten, fattas beslutet av inrikesministeriet. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

77 a §

Krävande handräckning till polisen

— — — — —

För att förhindra eller avbryta sådana terrordåd som anges i Europeiska unionens lagstiftning eller i internationella överenskommelser som är bindande för Finland har polisen rätt att få sådan assistans som till innehållet motsvarar handräckning enligt 1 mom. när den på ett havsområde eller inom en ekonomisk zon som hör till en medlemsstat i Europeiska unionen på medlemsstatens begäran utför ett sådant uppdrag som hör till polisens verksamhetsområde och som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning eller en internationell överenskommelse som är bindande för Finland. Maktmedlen ska vara förenliga med den nationella lagstiftningen i den medlemsstat som får bistånd och med medlemsstatens begäran. På assistansen tillämpas det som föreskrivs om handräckning i denna paragraf och i 77 c—77 g, om något annat inte följer av lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan eller annan internationell verksamhet.

79 a §

Assistans av försvarsmakten till gränsbevakningsväsendet vid internationellt bistånd

I en situation som avses i 15 b och 15 d § kan Försvarsmakten ge Gränsbevakningsväsendet assistans som motsvarar handräckning för utförande av Gränsbevakningsväsendets uppdrag inom en annan stats territorium. Assistansen omfattar inte militära maktmedel och inte heller en gränsbevakningsmans befogenheter. Bestämmelser om utomståendes rätt att använda nödvändiga maktmedel under en gränsbevakningsmans uppsikt finns i 35 § 2 mom. och bestämmelser om rätten till nödvärn i 4 kap. 4 § i strafflagen. Bestämmelser om excess i nödvärn finns i 4 kap. 4 § 2 mom. och 7 § i strafflagen. Bestämmelser om excess vid användning av maktmedel finns i 4 kap. 6 § 3 mom. och 7 § i strafflagen.

Bestämmelser om begäran om assistans av Försvarsmakten finns i 79 § 3 mom. När det gäller assistans som anknyter till gränssäkerhetsbistånd enligt 15 d § eller när det är fråga om ekonomiskt särskilt betydelsefull assistans är det dock inrikesministeriet som ska fatta beslutet om begäran om assistans av Försvarsmakten. Beslut om att ge assistans som inrikesministeriet begär fattas enligt det förfarande som anges i 12 § 3 mom. i lagen om försvarsmakten. Bestämmelser om beslutsfattandet vid lämnande av och begäran om internationellt bistånd finns dessutom i lagen om beslutsfattande om internationellt bistånd, samverkan och annan internationell verksamhet.

— — — — —

Denna lag träder i kraft den 20 .

— — — — —

10.

Lag

om ändring av 36 och 38 § i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet (639/2019) 36 § 1 mom. 3 punkten, sådan den lyder i lag 1246/2020, samt
fogas till 38 § 2 mom. en ny 3 punkt, varvid den nuvarande 3 punkten blir 4 punkten, som följer:

36 §

Utlämnande av personuppgifter inom Europeiska unionens gränskontrollsamarbete

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7—11 och 15 § avsedda personuppgifter till

3) en sådan tjänsteman från en medlemsstat i Europeiska unionen eller från någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter.

38 §

Övrigt utlämnande av uppgifter till utlandet

Gränsbevakningsväsendet får trots sekretessbestämmelserna lämna ut i 7—11 och 15 § avsedda personuppgifter till

3) en sådan tjänsteman från någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen eller någon annan stat som tillämpar kodexen om Schengengränserna som lämnar gränssäkerhetsbistånd som avses i 15 d § 1 mom. i gränsbevakningslagen, om uppgifterna är nödvändiga för vidtagande av åtgärder som den biståndsbegäran som Finland framställt förutsätter.

4) behöriga myndigheter som avses i internationella förpliktelser eller arrangemang som avser återtagande av personer som olagligen inkommit och vistas i landet, för utförande av de uppdrag som avses i de internationella förpliktelserna eller arrangemangen.

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

11.

Lag

om ändring av 2 § i lagen om civilpersoners deltagande i krishantering

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om civilpersoners deltagande i krishantering (1287/2004) 2 § 2 mom., sådan den lyder i lag 297/2022, som följer:

2 §

Lagens tillämpningsområde

Denna lag, med undantag av vad som föreskrivs i 4 e § och 6 a—d §, tillämpas med stöd av 38 § i räddningslagen (379/2011) på anställningsförhållandet och ställningen i biståndsverksamheten för den finländska personal som deltar i lämnande av bistånd och assistans till någon annan myndighet vid räddningsinsatser. Bestämmelser om nationell beredskap för lämnande av bistånd vid räddningsinsatser finns i lagen om Räddningsinstitutet (607/2006).

Denna lag träder i kraft den 20 .

Betänkande UtUB 12/2022 rd

Helsingfors 8.12.2022

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Erkki Tuomioja sd
medlem Eva Biaudet sv
medlem Saara Hyrkkö gröna
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jaana Pelkonen saml
medlem Ville Tavio saf
medlem Anu Vehviläinen cent
medlem Anne-Mari Virolainen saml
ersättare Toimi Kankaanniemi saf
ersättare Sakari Puisto saf
ersättare Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Tiina Larvala.